

ČEZATLANTSKI ODNOSI: ZDA IN KANADA

Evropska unija, ZDA in Kanada imajo skupne vrednote, kot so demokracija, človekove pravice, načelo pravne države, gospodarska in politična svoboda, povezujejo pa jih tudi skupni zunanjepolitični in varnostni interesi. Tesno sodelovanje in strateški odnosi z ZDA in Kanado ostajajo prednostna naloga EU.

ZUNANJEPOLITIČNI ODNOSI MED EU IN ZDA

Tesno sodelovanje in strateški odnosi med Evropsko unijo in njenimi državami članicami ter Združenimi državami Amerike temeljijo na skupni zgodovini in skupnih demokratičnih vrednotah. To je ključnega pomena za varnost in blaginjo obeh partneric. EU in ZDA tesno sodelujejo na več področjih zunanje politike in v številnih geografskih okvirih, kot so boj proti terorizmu, sodelovanje na področju varnosti in energije, Rusija, Ukrajina in Zahodni Balkan.

S spremembo administracije v ZDA 20. januarja 2021 bo priložnost za razpravo in opredelitev močnejšega čezatlantskega partnerstva. To bo bistvenega pomena za ponovno oživitev sodelovanja v večstranskih forumih ter reševanje trenutnih zunanjepolitičnih in varnostnih izzivov ter kriz, zlasti svetovne pandemije, gospodarske recesije, podnebni sprememb, trgovinskih ovir, vzpona Kitajske, digitalne preobrazbe, vse večje tehnološke konkurence ter zaščite demokracije in človekovih pravic.

POLITIČNI ODNOSI MED EU IN ZDA V OKVIRU ČEZATLANTSKEGA DIALOGA ZAKONODAJALCEV

Odnosi med Parlamentom in ameriškim kongresom segajo v leto 1972. Z vzpostavitvijo čezatlantskega dialoga zakonodajalcev so bili odnosi med njima nadgrajeni in institucionalizirani. Poslanci Evropskega parlamenta in člani predstavniškega doma ZDA se v okviru tega dialoga dvakrat letno sestanejo na medparlamentarnih srečanjih, ki izmenično potekajo v ZDA in Evropi. Dialog na obeh straneh Atlantskega oceana velja za dober forum za pozitivno in konstruktivno sodelovanje. Zakonodajalci, ki se udeležujejo teh srečanj, si izmenjajo mnenja o ključnih političnih vprašanjih, ki zadevajo obe strani, kot so trgovinsko in gospodarsko sodelovanje, varnost in obramba ali vmešavanje v volitve. Čeprav so njihova mnenja o številnih zadevah podobna, so izmenjave razkrile tudi razhajanja pri nekaterih ključnih političnih vprašanjih. Pomena čezatlantskega političnega dialoga ne bi smeli podcenjevati, zlasti glede na moč, ki jo ima ameriški kongres, na primer pri odobritvi posredovanja ZDA v primeru svetovnih kriz in pri določanju oblike sodelovanja ZDA v institucijah globalnega upravljanja. 83. medparlamentarno srečanje je potekalo februarja 2019 v Washingtonu.

V [skupni izjavi](#), sprejeti ob koncu srečanja, sta obe strani izrazili odločnost za tesnejše sodelovanje na področju skupnih izzivov. Naslednje medparlamentarno srečanje bo organizirano takoj, ko bodo to dopuščale svetovne zdravstvene razmere. Sopredsednika čezatlantskega dialoga zakonodajalcev ter podpredsednika parlamentarne delegacije za odnose z ZDA, predsedniki odborov za zunanje zadeve in mednarodno trgovino ter Delegacije za odnose z Ljudsko republiko Kitajsko so avgusta 2020 objavili [skupno izjavo](#), v kateri so poudarili štiri glavne cilje čezatlantskega sodelovanja. Ti so pomoč pri premagovanju hude zdravstvene krize, hiter izhod iz gospodarske recesije, čezatlantsko vodstvo na mednarodnem prizorišču ter sodelovanje s Kitajsko in Rusijo.

GOSPODARSKI ODNOSI MED EU IN ZDA

Po prekinitvi pogajanj o čezatlantskem partnerstvu na področju trgovine in naložb (TTIP) je Parlament 14. marca 2019 zavrnil osnutek resolucije s priporočilom, naj se začnejo trgovinski pogovori med EU in ZDA o industrijskem blagu in ocenah skladnosti, Svet pa je 15. aprila 2019 sprejel pogajalske smernice o odpravi carin na industrijske izdelke in ocen skladnosti. Trumpova administracija je za razliko od predhodnic k trgovinskim odnosom med EU in ZDA pristopila povsem drugače. V ospredje je postavila lastne interese in želela uravnovežiti trgovinski primanjkljaj z drugimi državami, pri tem pa pritiskala na partnerje z uvajanjem visokih carin na nekatere proizvode, s čimer je želela zaščititi lastno industrijo in povečati dostop do trgov v partnerskih državah.

Ameriška administracija je 1. junija 2018 za EU uvedla carino na jeklo in aluminij in grozila, da jo bo uvedla tudi na avtomobile. ZDA so se obenem oddaljile od večstranskega pristopa v okviru Svetovne trgovinske organizacije (STO). Zaradi vsega navedenega so se skrhalo odnosi ZDA z EU in drugimi partnerji. EU je pri STO vložila pritožbo zaradi carine na jeklo in aluminij, sama pa uvedla povračilno carino na proizvode iz ZDA, da bi uravnovežila trgovino med EU in ZDA. Vendar je sporazum z dne [21. avgusta 2020](#) o znižanju carin (dogovor o jastogu) med trgovinskim predstavnikom ZDA in komisarjem EU za trgovino korak k obnovitvi sodelovanja med obema stranema. Parlament je [26. novembra](#) dogovor odobril.

H končnemu razpletu se bliža tudi spor v zadevi Airbus/Boeing glede civilnih letal. Organ za reševanje sporov STO je ugotovil, da sta krivi obe strani, tako EU kot ZDA, ker sta svojima proizvajalcema letal še naprej zagotavljali nezakonite subvencije. STO je 2. oktobra 2019 ZDA dovolila, da zaračuna povračilno carino na izvoz iz EU v višini do 7,5 milijarde USD (6,8 milijarde EUR). STO je [13. oktobra 2020](#) v vzporedni zadevi Boeing EU podelila pravico, da na uvoz iz ZDA uvede carino v vrednosti 3,6 milijarde USD. EU je 9. novembra 2020 v okviru povračilnih ukrepov, ki jih je odobrila STO, uvedla nove carine na alkoholne izdelke, zrakoplove, sire, morske sadeže in drugo blago iz ZDA.

Evropska komisija je ZDA ves čas zagotavljala, da je EU pripravljena sodelovati pri pravični in uravnoveženi rešitvi za letalsko industrijo. Po mnenju EU bi vzajemno izrekanje sankcij zgolj škodilo podjetjem in državljanom na obeh straneh Atlantika, v tem občutljivem obdobju pa tudi svetovni trgovini in širši letalski industriji. EU je julija 2019 ZDA predložila konkretne predloge za novo ureditev subvencij za

proizvajalce letal in nadaljnje ukrepanje v zvezi z obstoječimi obveznostmi glede skladnosti na obeh straneh.

Gospodarstvi EU in ZDA ne glede na retoriko skupaj še vedno ustvarita skoraj 50 % svetovnega bruto domačega proizvoda (BDP) in tretjino svetovne trgovine.

Za EU so bile ZDA leta 2019 najpomembnejša izvozna destinacija, saj je bilo tja namenjenega 18 % vsega izvoženega blaga EU (na Kitajsko denimo 9,3 %). Pri uvozu so bile ZDA druga največja partnerica EU, ki je od tam uvozila 12 % blaga.

Blagovna menjava med EU in ZDA v obdobju 2017–2019 (v milijardah EUR)

Leto	Uvoz blaga v EU iz ZDA	Izvoz blaga iz EU v ZDA	Saldo EU (blago)
2017	203,3	324,2	+120,9
2018	213,3	351,2	+120,9
2019	232,0	384,4	+152,4

Vir: Evropska komisija, Generalni direktorat za trgovino.

ZDA so glavna partnerica EU pri mednarodni trgovini s storitvami. Leta 2016 so predstavljale 26 % celotnega izvoza storitev EU in 31 % uvoza storitev EU. Stalna rast izvoza storitev EU v ZDA se je leta 2016 obrnila, ko se je trgovinska bilanca z ZDA po petih zaporednih letih presežka spremenila v primanjkljaj. Izvoz storitev EU v ZDA se je med letoma 2015 in 2017 povečal, prav tako pa tudi uvoz storitev iz ZDA. Vendar je upad izvoza storitev EU v letu 2016 povzročil, da so ZDA pri storitvah zabeležile trgovinski presežek v znesku 2,8 milijarde EUR, upad izvoza storitev ZDA v letu 2017 pa, da je EU zabeležila trgovinski presežek z ZDA v višini 12,5 milijarde EUR.

Menjava storitev med EU in ZDA v obdobju 2016–2018 (v milijardah EUR)

Leto	Uvoz storitev v EU iz ZDA	Izvoz storitev iz EU v ZDA	Saldo EU (storitve)
2016	192,5	160,0	-32,5
2017	194,7	172,8	-21,9
2018	196,2	179,4	-16,8

Vir: Evropska komisija, Generalni direktorat za trgovino.

EU je največja vlagateljica v ZDA, ZDA pa največja vlagateljica v EU, vendar se je v letih 2016 in 2017 pojavilo nekaj težav. Naložbeni tokovi ZDA v EU so bili v obeh letih negativni, temu primerno so se zmanjšale tudi vhodne neposredne tuje naložbe v EU, medtem pa so se odlivi naložb EU v ZDA v letu 2017 povečali, potem ko so se leta 2016 nekoliko zmanjšali. Zaradi tega se je pozitiven naložbeni saldo EU še povečal in v letu 2018 znašal 375,4 milijarde EUR. Neposredne dvostranske naložbe, ki po naravi pomenijo dolgoročno sodelovanje, so gotovo gonilna sila čezatlantskih trgovinskih odnosov. To potrjuje tudi dejstvo, da se s trgovanjem med matičnimi in hčerinskimi družbami v EU in ZDA ustvari več kot tretjina čezatlantske trgovinske menjave. Ocenjuje se, da evropske in ameriške družbe, ki delujejo na ozemlju druga druge, zagotavljajo več kot 14 milijonov delovnih mest.

Dvostranske naložbe EU-ZDA (v milijardah EUR)

Leto	Neposredne tuje naložbe ZDA v EU	Neposredne tuje naložbe EU v ZDA	Saldo
2018	1806,0	2181,4	+375,4

Vir: Evropska komisija, Generalni direktorat za trgovino.

POLITIČNI DIALOG MED EU IN KANADO

Kanada je ena najstarejših in najtesnejših partneric EU. Sodelovanje med EU in Kanado, ki temelji na skupnih vrednotah, dolgi zgodovini tesnega sodelovanja in močnih medosebnih vezeh, se je v zadnjih nekaj letih zelo okrepilo.

Dvostranski odnosi so se začeli v petdesetih letih prejšnjega stoletja na gospodarski osnovi, sčasoma pa so se razvili v trdno strateško partnerstvo. Tesno sodelujeta pri svetovnih izzivih, kot so okolje, podnebne spremembe, energetska varnost in regionalna stabilnost, ter sta tesni partnerici v skupinah G7 in G20. Kanada redno prispeva k misijam v okviru [skupne varnostne in obrambne politike](#) EU (na primer v Iraku, Maliju, Ukrajini in na palestinskih ozemljih) in je od leta 2005 sodelovala tudi v misijah EU za opazovanje volitev.

[Sporazum o strateškem partnerstvu med EU in Kanado](#), ki je nadomestil [okvirni sporazum iz leta 1976](#), je celovit politični sporazum, katerega cilj je okrepitev [dvostranskega sodelovanja na več področjih zunanje politike in različnih sektorjih](#), ki vključujejo mednarodni mir in varnost, boj proti terorizmu, krizno upravljanje, pomorsko varnost, globalno upravljanje, energijo, promet, raziskave in razvoj, zdravje, okolje, podnebne spremembe in Arktiko.

Kanada in EU sta sporazum podpisali 30. oktobra 2016 na vrhunskem srečanju EU-Kanada, Evropski parlament pa ga je podprl februarja 2017. Deli sporazuma se začasno uporabljajo od 1. aprila 2017. Sporazum o strateškem partnerstvu se bo v celoti uporabljal po [ratifikaciji v vseh državah članicah](#). Da bi olajšali sodelovanje v tem okviru, je bilo ustanovljenih več skupnih institucij, na ravni javnih uslužbencev in ministrov pa je potekal intenziven dialog. Zadnje [srečanje voditeljev](#) med kanadskim predsednikom vlade ter predsednikoma Evropskega sveta in Evropske komisije je v virtualni obliki potekalo 29. oktobra 2020.

MEDPARLAMENTARNI DIALOG

Poslanci Evropskega parlamenta in njihovi kanadski sogovorniki se že več kot 40 let letno srečujejo na medparlamentarnih srečanjih, ki izmenično potekajo v EU in Kanadi, da bi razpravljali o političnem dogajanju v Kanadi in EU ter si izmenjali mnenja o vprašanih skupnega interesa, kot so trgovina, podnebne spremembe in migracije. Parlamentarna [Delegacija za odnose s Kanado](#), ki jo sestavljajo poslanci z medparlamentarnih srečanj se skozi vse leto redno srečuje z deležniki, da se pripravi na medparlamentarna srečanja. Na podlagi sporazuma je bila na 38. medparlamentarnem srečanju sprejeta [skupna izjava](#), v kateri sta se oba parlamenta zavezala, da bosta medparlamentarno srečanje preoblikovala

v neprekinjen dialog prek rednih dodatnih srečanj, in se dogovorila, da bo delovalo kot sogovornik drugim organom, ustanovljenim v okviru sporazuma o strateškem partnerstvu. [40. medparlamentarno srečanje](#) je potekalo marca 2019 v Strasbourgu.

GOSPODARSKI ODNOSI MED EU IN KANADO

[Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum](#) (CETA) je rezultat pozitivnih trgovinskih odnosov med EU in Kanado v preteklem desetletju. Znatno je izboljšal gospodarske, trgovinske in naložbene odnose med EU in Kanado ter odprl trge za blago, storitve in naložbe med obema pogodbenicama, vključno z javnimi naročili. Sporazum CETA je ustvaril tudi priložnosti za trajnostno rast in odraža skupne vrednote prek poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju ter [številnih dialogov](#), vključno z rednim forumom civilne družbe.

Besedilo je bilo podpisano 30. oktobra 2016 na vrhunskem srečanju med EU in Kanado, Parlament pa ga je odobril 15. februarja 2017. Deli, ki so v pristojnosti EU, so se začeli začasno uporabljati 21. septembra 2017. Sporazum CETA se bo v celoti uporabljal po ratifikaciji v vseh državah članicah. Junija 2020 je [Luksemburg](#) postal 14. država članica, ki je ratificirala sporazum.

Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum je tudi prvi dvostranski gospodarski sporazum EU, ki vključuje poseben sistem sodišč za naložbe, v katerem naj bi reševali spore med vlagatelji in državami. Sistem je inovativen, v številnih državah pa razprave o njem še potekajo, zato bo izključen iz začasne uporabe sporazuma CETA. V sporazumu je tudi nedvoumno navedeno, da ima vlada v javnem interesu pravico do urejanja na področju zdravja, varnosti, okolja, javne morale, socialnega varstva in varstva potrošnikov.

[Izvoz v Kanado se je v prvem letu izvajanja skupaj povečal za 7 %](#), ta odstotek pa je višji za stroje, zdravila in kmetijske proizvode.

Nove carine ZDA na jeklo in aluminij vplivajo tako na Kanado kot na EU, obe pa sta mnenja, da niso ne ekonomsko upravičene ne skladne s pravili STO. Zato sta v sodelovanju z drugimi zagovornicami trgovine, ki temelji na pravilih, okrepili dialog o trgovinskih vprašanjih.

EU je bila leta 2019 tretja največja trgovinska partnerica Kanade, takoj za ZDA in Kitajsko, saj je trgovanje med njima predstavljalo 8,1 % vsega kanadskega uvoza in izvoza blaga. Leta 2019 je EU v Kanado izvozila blago v vrednosti 38,3 milijarde EUR ter iz nje uvozila blago v vrednosti 20,2 milijarde EUR. Kanada je bila leta 2019 dvanajsta mednarodna trgovinska partnerica EU, partnerici pa največ trgujeta s stroji, mineralnimi proizvodi, transportno opremo in kemikalijami.

Blagovna menjava med EU in Kanado v obdobju 2017–2019 (v milijardah EUR)

Leto	Uvoz blaga v EU iz Kanade	Izvoz blaga iz EU v Kanado	Saldo EU (blago)
2017	18,2	32,2	+14,0
2018	19,5	35,2	+15,7
2019	20,7	38,3	+17,6

Vir: Evropska komisija, Generalni direktorat za trgovino.

Pomemben del trgovinskih odnosov med EU in Kanado so storitve. Leta 2018 se je vrednost izvoza storitev iz EU v Kanado povečala na 19,6 milijarde EUR, vrednost uvoza storitev iz Kanade v EU pa se je zvišala na 13,2 milijarde EUR. EU in Kanada sta med drugim največ trgovali s prevoznimi, potovalnimi, zavarovalnimi in komunikacijskimi storitvami.

Storitvena menjava med EU in Kanado v obdobju 2016–2018 (v milijardah EUR)

Leto	Uvoz storitev v EU iz Kanade	Izvoz storitev iz EU v Kanado	Saldo EU (storitve)
2016	10,2	15,6	+5,4
2017	11,3	16,9	+5,6
2018	13,5	19,6	+5,9

Vir: Evropska komisija, Generalni direktorat za trgovino.

Kar zadeva neposredne tuje naložbe, sta EU in Kanada v gospodarstvo druga druge vložili skoraj enake zneske. Leta 2018 so neposredne tuje naložbe EU v Kanadi znašale 392,2 milijarde EUR, kanadske naložbe v EU pa so bile ocenjene na 397,3 milijarde EUR.

Dvostranske naložbe med EU in Kanado (v milijardah EUR)

Leto	Kanadske neposredne tuje naložbe v EU	Neposredne tuje naložbe EU v Kanadi	Saldo
2018	397,3	392,2	-5,1

Vir: Evropska komisija, Generalni direktorat za trgovino.

Tuula Turunen / Leon Peijnenburg
12/2020

